

Verkondiging - Exodus 20:1-21

Lieve gemeente en u allen die met ons verbonden bent via internet,

Het belangrijkste wat je mensen die je lief zijn kunt meegeven of nalaten, bestaat niet uit geld, spullen, of zelfs een huis. Die dingen zijn natuurlijk ontzettend waardevol, omdat ze het mogelijk maken een goed en plezierig leven te leiden, en vooral omdat ze symbolische waarde hebben en uitdrukking geven aan de onverbreekelijke band met familie of vrienden. En toch zijn ze niet het belangrijkste voor een mens. Er gaat niets hoger en dieper dan de *woorden* die we spreken op de momenten dat het er op aan komt. Vooral bij de kruispunten in ons leven wisselen we woorden die ijkpunten kunnen worden voor de weg die we gaan en die tegelijk een bron van energie kunnen zijn om het op die weg vol te houden, wat we ook meemaken. Het moment dat je verliefd werd op je partner, een gesprek met je vader of moeder dat je nooit vergeten bent, een docent die buiten de les om aandacht voor je heeft en met je praat over je toekomst, het ziek worden en sterven van je opa of oma - zulke momenten - en dat je dan geraakt wordt door soms maar een enkel woord. Dat draagt ons leven.

De Tien Woorden die de Heer onze God spreekt op de berg van de ontmoeting zijn woorden voor een volk onderweg. Gesproken op het grote kruispunt in hun bestaan. De kinderen, vrouwen en mannen zijn op wonderlijke wijze ontsnapt aan een bestaan dat niet meer menselijk was. God zij dank! Maar nu moeten ze zelf een toekomst gaan opbouwen die waarlijk menselijk zal zijn, voor iedereen. Ook voor de vreemdelingen en bijwoners die met hen zijn mee getrokken. En dat blijkt nog niet zo eenvoudig, dat is een weg om te gaan. Allereerst omdat er altijd mensen op wereld zijn die lak hebben aan dit verlangen naar vrijheid en die uit kille berekening te werk gaan. Dat komt Israël onderweg ook tegen. En dat vraagt om waakzaamheid, strijdbaarheid, realisme en bereidheid vuile handen te maken. Na 'Egypte' volgt niet het Walhalla, maar de woestijn. En het land der beloften is slechts te bereiken door die woestijn heen. Zo is ons leven. Als wij verlangen naar een 'hemels' bestaan, dan zal dat vragen om een leven op aarde in gerechtigheid en trouw. Dat is de weg naar het doel en zonder die weg komt het doel niet in zicht.

Daarvoor zijn de Tien Woorden, als ijkpunten op de weg die gegaan moet worden en als bron van energie om vol te houden op die weg. We zijn inmiddels wel gewend geraakt om de Tien Woorden niet meer 'geboden' te noemen, maar toch, het gevoel bij dit verhaal over de ontmoeting op de berg is nog vaak verbonden met regels, straf, dingen die niet mogen. Het gaat hier echter om een ontmoeting op een kruispunt in het leven van een gemeenschap. Die krijgen geen wetboek mee, die worden toegesproken en aangesproken, zoals een vader tot zijn kinderen kan spreken. Zeker, met een bepaalde gestrengheid, maar die komt louter voort uit liefde en zorg en geeft daar ook uitdrukking aan.

De Hebreeuwse taal kent geen aparte vorm voor een verbod. Natuurlijk worden ook daar dingen verboden - het gaat om mensen -, maar de eigenaardige manier om het te doen, laat

meteen zien dat Mozes op de berg niet de woorden van een onafhankelijke rechter verneemt, maar die van een liefdevolle vader. ‘Je gaat geen domme dingen doen, hè?’, dat is de toon die hier klinkt. En als een vader dat tot z’n kinderen zegt, dan zijn het de toon en de context die aangeven wat er gebeurt in hun contact en die maken dat het een gesprek kan worden dat een kind een leven lang bij blijft. ‘Je gaat toch geen domme dingen doen’, kán gezegd worden op een manier en met een houding die de kinderen juist aanspoort om eens flink de kont tegen de krib te gooien en uit te testen hoever het eigenlijk gaat met die liefde. En dat kan leiden tot vreselijk domme dingen. We hebben er allemaal op een of andere wijze ervaring mee. Maar je kunt de domme dingen ook ontraden op een manier en met een houding die ervan getuigen dat je vertrouwen schenkt aan de kinderen, vertrouwen dat het zal lukken, dat het goed zal komen. Dat er zeker wel domme dingen gedaan zullen gaan worden - wie van ons is een heilige? - maar dat je weet en laat blijken aan wie je lief is: wat er ook gebeurt, wat je ook zult doen, wij blijven verbonden en je zult je eigen weg wel vinden. ‘Het komt goed, jongen.’

Over toonzetting gesproken. Je kunt het ook eens omdraaien en aan de kinderen vragen hoe zij nou die Tien Woorden zien, en vooral: hoe zij het zelf zouden zeggen. Ongeveer een jaar geleden hebben de kinderen in de kinderkerk van De Verbinding dat gedaan. En dan klinken er woorden die volwassenen zich kunnen aantrekken, of beter gezegd: dan blijkt dat we allemaal - hoe oud of jong we ook zijn - zijn aangewezen op de woorden die de hemelse Vader spreekt.

[foto 1 - eerste 5 woorden]

‘Zet God op de eerste plaats’ is een prachtige manier om aan te geven waar het nu eigenlijk om gaat in ons geloof, in de kerk. Kijk, religieuze gevoelens hebben alle mensen, en dat er ‘meer tussen hemel en aarde is’ dat geloven we ook allemaal wel. Maar wat staat er nu - als je echt eerlijk bent - op ‘de eerste plaats’? Waar draait je leven om? Wat vinden wij in onze samenleving zo belangrijk, dat we er eigenlijk geen discussie over toestaan, maar het beschouwen als een natuurfenomeen? ‘Zo is het nou eenmaal.’ De coronacrisis is een *crisis*, en brengt ons er toe om hier kritische woorden met elkaar te spreken. Bijvoorbeeld over de marktwerking in de zorg, die tot voor kort heel vanzelfsprekend werd gevonden. En waar we nu de keerzijde van ervaren, op hardhandige wijze.

[foto 2 - woorden 6-10]

Elk van de tien woorden is altijd weer op verrassende wijze actueel en op zich al stof genoeg voor een leerhuisbijeenkomst of een preek. Die over het stelen is een beetje lastig en de zin is ook niet afgemaakt door de kinderen: ‘Pak niets zonder...’ Je gaat er inderdaad bij denken. Natuurlijk mag je niet stelen, maar wat betekent dat nu? Hoe gaan we om met mondkapjes en straks met een vaccin? Vechten op de markt? Extra geld regelen? Fijn als je dat kunt doen, maar daarmee steel je wel de toekomst van mensen die niet kunnen vechten of geen extra middelen hebben. En als we elkaars toekomst stelen, dan zal de weg in de woestijn nog een hele tijd gaan duren...

Lieve mensen, ‘een rijke schat van wijsheid schonk God ons in zijn woord’ (lied 313). De Tien Woorden vormen een sleuteltekst, evenals het het gebed dat Jezus ons leerde, het Onze Vader. Deze woorden bewaren en behoeden ons op de weg die we gaan. Ze wijzen ons de richting en bewaren ons bij elkaar, in goede en in slechte tijden. En ze bewaren ons vooral bij onze hemelse Vader. Zijn Naam zij geprezen.